

Man voor de klas: een bedreigd ras?

Als je dit leest, ben je waarschijnlijk een vrouw. Ons onderwijs ontmant namelijk in een snel tempo. In het basisonderwijs staat er nog zo'n 15 procent mannen voor de klas. Ook in het secundair zijn de mannen in de minderheid. Die vrouwelijke overmacht is bovendien nefast voor de ontwikkeling van jongens, beweren sommigen. Zijn mannen het nieuwe zwakke geslacht op school?

Het aantal mannelijke leraren in het Vlaams onderwijs blijft dalen. Terwijl in 2002 nog ruim 20 procent van de leraren in de lagere school een man was, is dat in 2010 nog slechts 15 procent. Het aantal jongens in de opleiding tot kleuteronderwijzer of leraar lager onderwijs, daalt ook: van 3,1 procent tot 2,7 procent bij de kleuteronderwijzers en van 18,2 naar 16,2 procent in de opleiding lager onderwijs.

Ook in het secundair onderwijs neemt het aantal mannelijke leraren af, van 43 procent in 2002 tot iets minder dan 40 procent in 2009. De vrouwen zijn er al twintig jaar in de meerderheid. Al is er ook goed nieuws. Het aantal jongens dat zich inschreef voor de lerarenopleiding secundair steeg van 43,9 procent in 2002 naar 48,7 procent in 2011. Feit blijft dat veel mannelijke leraren in de eerste jaren nadat ze zijn afgestudeerd voor een andere job kiezen.

Geen representatief beeld

“Voor mannen is het onderwijs minder aantrekkelijk omdat het behoort tot de zachte sector”, zegt Vlaams minister van Onderwijs Pascal Smet. “Vroeger stond de leraar naast de dokter, de notaris en

“De juffen moeten wat meer meester worden”

de pastoor. Leraren genoten aanzien, maar dat is veranderd. Ten onrechte, want een job in het onderwijs is nobel werk. Daarom moeten we het beroep herwaarderen. Voor leerlingen is het ook niet gezond dat ze alleen vrouwen zien.

Dat is geen representatief beeld van de samenleving”, vindt Smet.

Ook in Europa mengen politici zich in het debat. Want het gebrek aan mannelijke leraren is niet enkel een Vlaams probleem. Zo pleit Brits premier David Cameron voor meer mannelijke leraren in Britse scholen ‘om er het gezag te herstellen’. De Franse president Nicolas Sarkozy wil dan weer de lonen van leraren optrekken om de mannen te overtuigen. “Vrouwelijke leraren werken vaak deeltijds om voor hun gezin te kunnen zorgen. Wij willen leraren die zich 100 procent inzetten, beter betaald zijn maar ook meer aanwezig in scholen”, aldus Sarkozy.

Red de jongens

Dat jongens en meisjes van elkaar verschillen en dus een andere aanpak nodig hebben, daar zijn onderzoekers het al langer over eens. Zo zijn de meeste →

Leerlingen hebben geen voorkeur

Als je het aan de leerlingen zelf vraagt, dan maakt het ze eigenlijk niet uit of ze les krijgen van een man of een vrouw. Slechts ongeveer 16 procent van de Vlaamse leerlingen uit het secundair onderwijs heeft een uitgesproken voorkeur. Daarvan is een meerderheid te vinden voor een vrouwelijke leraar, zo blijkt uit de masterproef van Evy Polaster (K.U. Leuven). Het grootste deel van hen zijn bovendien jongens in een typische jongensrichting. Van de leerlingen met voorkeur willen meisjes in 'meisjesrichtingen' liever een man voor de klas. Stereotiepe rolmodellen? Daar bedanken ze voor.

meisjes sneller in taal, de meeste jongens in wiskunde. Meisjes zouden sneller emoties oppikken, jongens worden meer gestimuleerd door schema's, prentjes, objecten. Meisjes zijn meer bezorgd om de sfeer in de groep, jongens zijn competitiever ingesteld en zijn sneller agressief. Dit heeft ook een invloed op de manier waarop veel leraren naar jongens en meisjes kijken. Zo krijgen de meisjes meer herhalingsvragen in de klas, jongens meer denkvragen. Jongens worden vaker geprezen om hun intellectuele capaciteiten, meisjes om hun inzet. Soms hebben leraren hogere verwachtingen van jongens, soms krijgen ze andere feedback.

Het gaat bovendien niet goed met de jongens. Zo verlaat bijna de helft van hen het onderwijs met minstens een jaar schoolachterstand, bij meisjes is dat slechts een derde. Jongens verlaten de school vaker zonder diploma en zitten

vaker in het buitengewoon onderwijs. Meisjes studeren ook vaker verder: met 55 procent zijn ze ook in de hogescholen en universiteiten aan de macht.

Hebben de jongens daarom mannelijke rolmodellen nodig voor de klas? Is de vrouwelijkheid van het onderwijs echt zo'n bedreiging voor hun ontwikkeling? "Absoluut", stelt de Nederlandse psycholoog en emeritus hoogleraar Louis Tavecchio. "Jongens in de klas worden nu eenmaal minder goed begrepen door vrouwelijke leraren. In de kinderopvang worden jongens meer dan 90 procent van de tijd omringd door vrouwen. Die roepen de jongens te snel tot de orde als ze te veel herrie maken, dingen on-

derzoeken, stoeien of rennen. Een man ziet een jongen die leert, een vrouw ziet een jongen met een gedragsprobleem. Hoe goed een juf ook is, jongens hebben mannen nodig om te zien hoe ze vorm kunnen geven aan hun 'drukke' mannelijke gedrag. Als we die niet vinden, moeten juffen maar wat 'meer meester' worden", meent hij. Daarom geeft hij met enkele collega's workshops in scholen. Het doel? Juffen leren hoe ze moeten omgaan met kleine jongens.

Ook in Frankrijk gaan er stemmen op om de jongens te 'redden'. "De jongens moeten meer moeite doen dan de meisjes om hun agressie onder controle te houden, maar worden daar op school

niet voor beloond", zegt de Franse kinderpsychiater Stéphane Clerget. "Ze worden constant in de gaten gehouden door het vrouwelijke lerarenkorps en sneller gestraft dan de meisjes. In het secundair heb je nu zelfs jongens die bewust slechter presteren om niet voor 'meisje' te worden uitgemaakt", meent Clerget.

Mannen kunnen niet alles beter

"De school is niet jongensvriendig geworden, wél vrouwriendelijker", meent dr. Gerda Geerdink, lector 'Seksediversiteit in het onderwijs' aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. "Uit onderzoek blijkt dat het geslacht van de leraar geen enkel effect heeft op de leer-

"Mannen moeten het beeld uit de wereld helpen dat enkel vrouwen voor de kinderen kunnen zorgen"

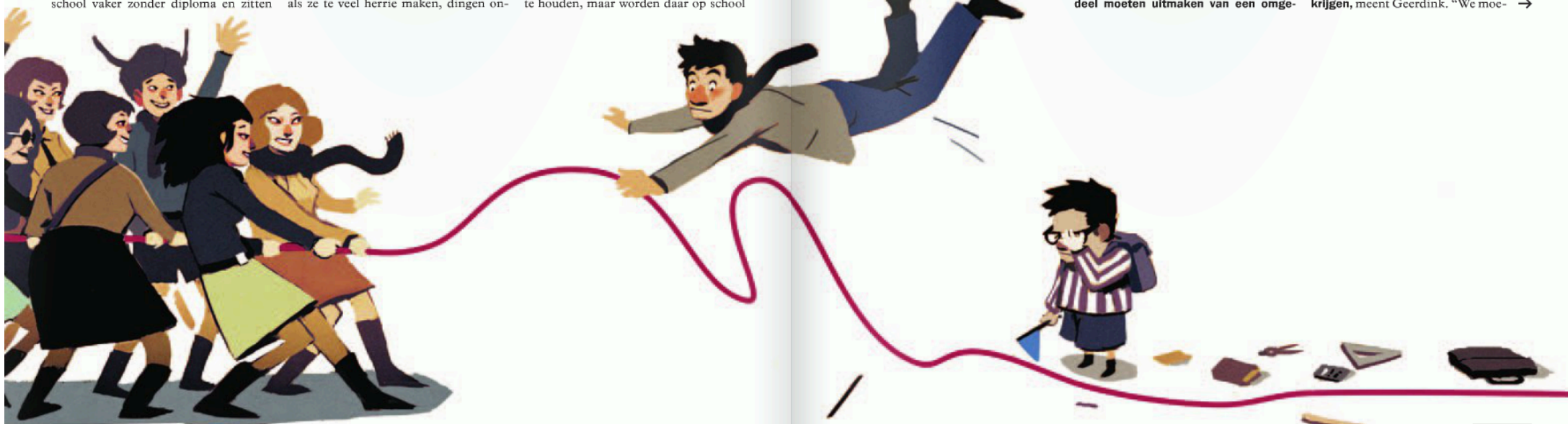
prestaties van de leerlingen. Meer mannen voor de klas brengen zal de kwaliteit dus niet beïnvloeden, ondanks de dominante perceptie dat 'mannen alles altijd beter en kwalitatiever kunnen'. Ook voor het welbevinden speelt de man-vrouwverhouding in de lerarenkamer geen rol. "Wél zijn vrouwelijke waarden steeds belangrijker geworden in de maatschappij, en dus ook in het onderwijs. De samenleving is als geheel communicatiever en verbaal geworden, en de mannen moeten mee", stelt Geerdink.

"Ik vind wel dat mannen én vrouwen deel moeten uitmaken van een omge-

ving waarin kinderen opgroeien", zegt Geerdink. "Niet opdat de mannen het 'gezag' zouden herstellen in de klas, maar net om het beeld uit de wereld te helpen dat vrouwen alleen maar voor de kinderen kunnen zorgen en mannen op de scholen of elders vaker de baas zijn. Ook voor de diversiteit op de werkplek is een betere spreiding tussen mannen en vrouwen interessant."

Leraar op een voetstuk

Het beroep herwaarderen zal alvast niet helpen om meer mannen voor de klas te krijgen, meent Geerdink. "We moc- →

ten tegenspreken dat een beroep automatisch status verliest als er meer vrouwen in werken, alsof zij geen waardering of hoger loon verdienen. Het maatschappelijk aanzien van de leraar is niet erg veranderd. Vroeger werd de leraar op een voetstuk gezet omdat hij samen met de dokter en de notaris de enige was die gestudeerd had in het dorp, maar hij moest even goed 's zondags de kerk gaan schoonmaken om zijn karige loon aan te vullen. Bovendien genieten leraren als beroepsgroep nog altijd veel vertrouwen van de bevolking." Enkel brandweerlui en piloten krijgen meer waardering.

"Mannen maken wel meer dan vrouwen een beroepskeuze op basis van een goed loon bijvoorbeeld, of de kans op promotie in de loop van hun carrière. Vrouwen kiezen eerder voor de inhoudelijke uitdaging van een job", zegt Jessy Siongers, socioloog aan de VUB en co-auteur van het proefschrift 'Leraars. Profiel van een beroepsgroep'. Maar alle leraren dan

"Maak van de jongens in de lerarenopleiding geen kroonprinsen"

maar meteen een bedrijfswagen aanbieden, is ook voor Siongers een brug te ver. "Veel mensen kiezen net voor het onderwijs om te ontsnappen aan de competitie- en prestigedwang in de privésector. Bovendien trekken we dan een heel ander type leraren aan, terwijl de inhoudelijke interesse voor de job toch het belangrijkste blijft."

Te verwijfd

Blijft over: het imago van het beroep. De leraar zou – vooral in het lager onderwijs

– te 'verwijfd' en te zorgend geworden zijn. Een man die zorgt voor zielige achterblijvende kindjes. Niet meteen een beroep waar een doorsnee 18-jarige macho zich mee wil associëren. Die wil niet voor kinderen 'zorgen', maar ze iets leren, dat idee. Bovendien zien jongens steeds meer vrouwen voor de klas, waardoor ze de perceptie krijgen dat het ook een vrouwenberoep is. Ga dan maar eens aan je vrienden vertellen dat je leraar wilt worden.

"Als je het aan de mannelijke studenten zelf vraagt, is dat zorgimago niet de voornaamste reden waarom ze afhaken", weet Nicole Vandormael, lector Frans en 'jongenscoach' aan de lerarenopleiding van de KHLim in Diepenbeek. "Waar ze wel van wakker liggen, zijn de lesvoorbereidingen en deadlines. Ze beginnen heel gemotiveerd, maar onderschatten de zwaarte van de opleiding. We merken ook dat ze sneller stoppen dan meisjes, vooral in piekperiodes zoals examens.

Door ze meer structuur te bieden, proberen we ze aan boord te houden."

Zou een 'upgrade' van de opleiding naar een master kunnen helpen om meer jongens aan te trekken? "Nee", roepen Geerdink en Vandormael in koor. "Ik betwijfel of ze meer behoefte hebben aan kennisvakken in de opleiding, of een apart traject voor jongens met meer techniek en sport", zegt Vandormael. "Het beroep is nu eenmaal wat het is: we gaan voor de jongens de zorg niet overboord gooien. Ze moeten er gewoon beter hun weg in vinden. Wat wél werkt, zijn goede rolmodellen. Vaak verwijzen ze naar een ex-leraar als voornaamste inspiratiebron om de opleiding te starten."

Sommige lerarenopleidingen proberen meer jongens te strikken door de opleiding 'stoerder' te maken. Zo kunnen de derdejaarsstudenten lager en secundair onderwijs – jongens én meisjes – aan de KATHO in Torhout sinds twee jaar

het opleidingsonderdeel 'scheidrechter' volgen. Geen goed idee, volgens Geerdink. "Een lerarenopleiding die te sterk de nadruk legt op de sekseverschillen, gaat die ook net versterken. Het is beter om de inhoud van de lessen in de lerarenopleiding beter af te stemmen op de leerstijlen en voorkennis van jongens en meisjes. Studenten aantrekken op geslacht, werkt niet. Wél de voordelen van het beroep in de verf zetten", vindt ze.

"Er is bovendien een pervers neveneffect: jongens krijgen in de lerarenopleiding voortdurend het gevoel dat ze 'noodig' zijn. Een stageschool ontvangt zo'n jongen met open armen, geeft hem veel ondersteuning, pampert hem in de klas. De jongen zelf wordt daar heel zelfzeker van en denkt 'Nou, dit is makkelijk. Hier hoeft ik niet hard voor te werken.' Maar welk signaal geef je aan zo'n jongen? Je maakt er kroonprinsjes van. Niet de hardwerkende goede leraren die je net wilt." X

360

"Ze kijken neer op ons"

tv Als man de hele dag tussen allemaal vrouwen zitten: iets om naar uit te kijken? TV.Klasse vroeg het aan zes jongens uit het tweede jaar van de lerarenopleiding van de KHLeuven. Wat ze vinden van hun toekomstige job? Wie zijn hun voorbeelden? Zien de leerlingen het verschil? En hoe kunnen we de opleiding aantrekkelijker maken voor mannen? Bekijk hun tips in de reeks '360' op www.tv.klasse.be.

